

## ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลธรรมดาที่ถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย<sup>1</sup>

ร้อยตำรวจเอกชนพัฒน์ สุนทรพันธุ์<sup>2</sup>

กฎหมายล้มละลายเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อชำระสะสางหนี้สินของบุคคลผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้ที่มีหนี้สินมากกว่าจำนวนทรัพย์สิน

โดยปกติเมื่อลูกหนี้ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ผู้เป็นเจ้าของหนี้จะดำเนินการใช้สิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยการฟ้องลูกหนี้เป็นคดีแพ่ง แต่ลูกหนี้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวมักจะมีเจ้าหนี้ที่หลายราย และหากเจ้าหนี้แต่ละรายดำเนินการฟ้องลูกหนี้ขึ้น อาจทำให้เกิดความสับสนวุ่นวาย การพิจารณาคดีล่าช้า เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งอาจจะเป็นภาระต่อทั้งตัวเจ้าหนี้และลูกหนี้

ในการนี้กฎหมายล้มละลายจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่เจ้าหนี้สามารถนำมาใช้เพื่อลดขั้นตอน เพิ่มความสะดวกในการจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัวมาแบ่งชำระให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายโดยเสมอภาคกัน ไม่ว่าเจ้าหนี้นั้นจะเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์หรือไม่ก็ตาม

วัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายมีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

### 1. ด้านประโยชน์ของเจ้าหนี้

เพื่อต้องการให้เจ้าหนี้ทั้งหลายได้รับชำระหนี้เสมอภาคตามส่วนโดยเร็วและเสียค่าใช้จ่ายน้อย

### 2. ด้านประโยชน์ของลูกหนี้

เพื่อต้องการให้ลูกหนี้ที่สุจริตหลุดพ้นจากหนี้สินโดยเร็วและเริ่มต้นชีวิตใหม่

### 3. ด้านประโยชน์ของบุคคลทั่วไป

เพื่อต้องการคุ้มครองไม่ให้บุคคลทั่วไปได้รับความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เช่น การทุจริต การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ถ้อโกง ยักยอก ลักทรัพย์ ผิดนัดชำระหนี้ กฎหมายจึงได้กำหนดให้มีการโฆษณาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ของลูกหนี้ให้บุคคลทั่วไปทราบ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติกลับพบว่ากฎหมายล้มละลายของไทยเน้นให้ความสำคัญกับประโยชน์เจ้าหนี้และบุคคลทั่วไปมากกว่าประโยชน์ของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อลูกหนี้ กล่าวคือ ลูกหนี้ที่สุจริตไม่อาจหลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ อันเป็นการขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลาย

---

<sup>1</sup>บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลธรรมดาที่ถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือรองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ และรองศาสตราจารย์สุธินี รัตนวราห

<sup>2</sup>นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอุทัยธานี

เมื่อกฎหมายล้มละลายของไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับประโยชน์ของลูกหนี้เท่าที่ควร ย่อมส่งผลให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาอันเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจตกเป็นบุคคลล้มละลายได้โดยง่าย หรือเมื่อบุคคลธรรมดาตกเป็นบุคคลล้มละลายแล้วมักจะถูกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพหลายประการ ด้วยเหตุนี้ย่อมทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่สุจริตไม่อาจหลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ อันก่อให้เกิดปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและส่งผล เช่น การห้ามบุคคลธรรมดาที่เป็นบุคคลล้มละลายประกอบอาชีพ ย่อมส่งผลต่อภาระงบประมาณของรัฐในการเลี้ยงดูลูกหนี้เหล่านี้อันเป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจ หรือกรณีลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาไม่มีเงินในการรักษาตัว อาจส่งผลให้ลูกหนี้ถึงแก่ความตายหรือพิการ หรือบุตรของลูกหนี้ต้องสูญเสียโอกาสทางการศึกษาเพราะลูกหนี้ไม่มีเงินที่จะอุปการะเลี้ยงดูหรือลูกหนี้อาจกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือลูกหนี้อาจฆ่าบุคคลในครอบครัวและกระทำอัตวินิบาตกรรม หรือลูกหนี้อาจผันตัวเป็นอาชญากรเพื่อดำรงชีพและอุปการะเลี้ยงดูครอบครัว อันเป็นปัญหาสังคมที่อันตรายยิ่ง ปัญหาเหล่านี้ยังส่งผลให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ไม่เต็มยศสมควรหรือไม่ได้รับการชำระหนี้เลย อันเป็นเหตุให้เจ้าหนี้ประสบปัญหาความลำบากเช่นเดียวกับลูกหนี้ ซึ่งเป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม

จากข้อเท็จจริงและปัญหาข้างต้น ทำให้เกิดปัญหาการวิจัย (Research Problems) เกี่ยวกับข้อจำกัดทางกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลล้มละลายในการดำรงชีวิต และประกอบอาชีพ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

**ปัญหาประการแรก ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของจำนวนหนี้ที่จะนำมาพิจารณาให้บุคคลธรรมดาถูกฟ้องล้มละลาย** ปัจจุบันพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 9 (2) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้เจ้าหนี้สามารถยื่นฟ้องบุคคลธรรมดาให้ล้มละลายได้หากมีหนี้สินไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท หลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ใช้มากกว่า 25 ปี โดยไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ หรือค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดที่อาจกระทบต่อทั้งลูกหนี้ในการบังคับใช้กฎหมายล้มละลาย โดยการที่จำนวนหนี้ขึ้นต่ำสำหรับการฟ้องล้มละลายของบุคคลธรรมดาที่มีจำนวนค่าเกินสมควร ย่อมส่งผลให้บุคคลที่มีภาระหนี้สินที่ไม่สูงมากและไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามกำหนดเวลา ต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องล้มละลายโดยไม่จำเป็น

**ปัญหาประการที่สอง ปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายในการช่วยเหลือฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดาโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย** ซึ่งนับเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของบุคคลธรรมดา แตกต่างจากกรณีของนิติบุคคลที่สามารถเข้าถึงมาตรการฟื้นฟูกิจการได้ อย่างไรก็ตาม กลไกดังกล่าวไม่ได้ถูกกำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดา ซึ่งหมายความว่า หากบุคคลธรรมดาประสบภาวะหนี้สินล้นพ้นตัว ทางเลือกเดียวที่กฎหมายเปิดไว้ คือ การถูกฟ้องล้มละลาย และเข้าสู่กระบวนการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ด้วยข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้บุคคลธรรมดาที่มีหนี้สินไม่สามารถใช้กระบวนการฟื้นฟูหนี้ได้เช่นเดียวกับนิติบุคคล แม้ว่าลูกหนี้อาจยังมีศักยภาพในการหารายได้ที่เพียงพอ

สำหรับการชำระหนี้ในอนาคต แต่กลับไม่มีโอกาสเข้าถึงมาตรการช่วยเหลือฟื้นฟูหนี้ก่อนเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ดังนั้น การที่กฎหมายไม่อนุญาตให้บุคคลธรรมดาเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู ย่อมทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้น้อยกว่ากรณีที่ถูกหนี้เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟู อีกทั้งทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถหลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้

**ปัญหาประการสุดท้าย ปัญหาการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย** จะเห็นได้ว่า แม้ว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จะไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามบุคคลล้มละลายจากการประกอบอาชีพโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า กฎหมายของหน่วยงานของรัฐและองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพ อีกทั้งกฎระเบียบของนิติบุคคลเอกชน ได้กำหนดให้บุคคลล้มละลายขาดคุณสมบัติในการประกอบอาชีพ

ดังนั้น การกำหนดข้อห้ามเกี่ยวกับสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย แม้ว่าจะมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว เช่น การทุจริต การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ข้อโกง ชักยอก ลักทรัพย์ ผิดนัดชำระหนี้ แต่ในทางกฎหมายแล้ว ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบว่าข้อจำกัดดังกล่าวมีความจำเป็น และสมเหตุสมผลเพียงใด โดยเฉพาะในกรณีที่บุคคลล้มละลายไม่ได้กระทำการทุจริต หากพิจารณาจากหลักการพื้นฐานของกฎหมายล้มละลาย มุ่งเน้นไปที่การจัดการทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อนำไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ และกำหนดมาตรการให้บุคคลล้มละลายสามารถพ้นจากสถานะดังกล่าวได้เมื่อครบระยะเวลาที่กำหนด แต่กฎหมายอื่นๆ หลายฉบับยังคงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลล้มละลายในการดำรงตำแหน่งและประกอบอาชีพ ซึ่งขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายล้มละลายที่มีหลักการสำคัญในการชำระสะสางหนี้สินของลูกหนี้

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ได้ ดังนี้

#### **ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของจำนวนหนี้ที่จะนำมาพิจารณาให้บุคคลธรรมดาถูกฟ้องล้มละลาย**

ในสหรัฐอเมริกา ภายใต้ Chapter 7 ไม่มีการกำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำแบบตายตัว สำหรับการล้มละลายโดยสมัครใจของบุคคลธรรมดา แต่เน้นพิจารณา “ความสามารถในการชำระหนี้” แทน<sup>3</sup> จำนวนหนี้ที่ใช้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยกฎหมายกำหนดให้มีการปรับเพิ่มจำนวนหนี้ขั้นต่ำทุก 3 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพ<sup>4</sup> ทั้งนี้ การปรับปรุงครั้งล่าสุดมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2025 กำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำเป็น 21,050 ดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 18,600 ดอลลาร์สหรัฐซึ่งใช้บังคับเมื่อปี ค.ศ. 2022<sup>5</sup>

<sup>3</sup> 11 U.S.C., Sec. 301.

<sup>4</sup> 11 U.S.C., Sec. 104.

<sup>5</sup> Jumping Up : Bankruptcy Code Dollar Amounts Will Increase On April 1, 2025 [Online], available URL : [https://bankruptcy.cooley.com/2025/02/articles/jumping-up-bankruptcy-code-dollar-amounts-will-increase-on-april-1-2025/?utm\\_source=chatgpt.com](https://bankruptcy.cooley.com/2025/02/articles/jumping-up-bankruptcy-code-dollar-amounts-will-increase-on-april-1-2025/?utm_source=chatgpt.com), 2025 (March, 19).

สำหรับประเทศออสเตรเลีย ในช่วง ค.ศ. 2010 จนถึง ค.ศ. 2019 จำนวนหนี้ขึ้นต่ำถูกกำหนดไว้ที่ 5,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย หลักเกณฑ์ดังกล่าวถูกบังคับใช้มาเป็นระยะเวลา 9 ปี (ค.ศ. 2010-ค.ศ. 2019) และตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2021 จนถึงปัจจุบัน จำนวนหนี้ขึ้นต่ำได้ถูกปรับมาอยู่ที่ 10,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย<sup>6</sup>

ส่วนประเทศสิงคโปร์ ตั้งแต่วันที่ 3 กรกฎาคม ค.ศ. 1999 จำนวนหนี้ขึ้นต่ำถูกกำหนดไว้ที่ไม่น้อยกว่า 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หลักเกณฑ์ดังกล่าวถูกบังคับใช้มาเป็นระยะเวลา 17 ปี (ค.ศ. 1999-ค.ศ. 2016) จนกระทั่งวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2016 จำนวนหนี้ขึ้นต่ำที่ใช้ในการยื่นคำร้องล้มละลายในประเทศสิงคโปร์ ได้ถูกปรับเพิ่มจากไม่น้อยกว่า 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ เป็นไม่น้อยกว่า 15,000 ดอลลาร์สิงคโปร์<sup>7</sup>

สรุป กฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลียและสิงคโปร์ ต่างก็มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ โดยการเพิ่มจำนวนหนี้ขึ้นต่ำให้สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อ ค่าครองชีพ และสภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยมีได้มุ่งใช้เป็นเพียงเครื่องมือทางกฎหมายในการดำเนินคดี หากแต่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อลูกหนี้ บุคคลธรรมดา และโอกาสในการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจเป็นหลัก

ในทางกลับกัน แม้กฎหมายล้มละลายของไทยจะกำหนดเกณฑ์จำนวนหนี้ขึ้นต่ำ แต่จำนวนหนี้ดังกล่าวเป็นจำนวนหนี้ที่ดำเนินสมควรและล้ำสมัย เพราะไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นระยะเวลานานมากกว่า 25 ปี จึงไม่สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อ ค่าครองชีพ สภาพหนี้ครัวเรือน ต้นทุนการดำรงชีวิตของบุคคลธรรมดา และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังนั้นหลักเกณฑ์จำนวนหนี้ที่ดำเนินสมควรจึงเป็นจำกัอยู่เพียงการมองว่ากฎหมายล้มละลายเป็นกลไกในการจัดเก็บหนี้เท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายล้มละลายของไทยจึงควรมีการทบทวนหลักเกณฑ์ของจำนวนหนี้ขึ้นต่ำที่จะนำไปสู่การฟ้องบุคคลธรรมดาให้ล้มละลาย โดยใช้พิจารณาจากอัตราเงินเฟ้อ ค่าครองชีพ สภาพหนี้ครัวเรือน ต้นทุนการดำรงชีวิตของบุคคลธรรมดา และสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน และควรมีแก้ไขปรับปรุงจำนวนหนี้ขึ้นต่ำโดยการเพิ่มจำนวนหนี้ให้สูงขึ้นเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องตามอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นทุกปี

**ปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายในการช่วยเหลือฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดาโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย**

ในประเทศสหรัฐอเมริกา Chapter 13 ซึ่งเป็นช่องทางทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถเลือกแนวทางการจัดการหนี้ตามความสามารถและบริบทส่วนบุคคล โดยลูกหนี้สามารถจัดทำแผนการชำระหนี้ตามรายได้ของตนในระยะเวลา 3-5 ปี และยังสามารถรักษทรัพย์สินที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่

<sup>6</sup>Attorney-General's Department, **Bankruptcy** [Online], available URL: [https://www.ag.gov.au/legal-system/bankruptcy/?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.ag.gov.au/legal-system/bankruptcy/?utm_source=chatgpt.com), 2025 (May, 15)

<sup>7</sup>The Bankruptcy (Amendment) Act 2015 from the Perspective of Banks and Financial Institutions [Online], available URL: [https://oonbazul.com/the-bankruptcy-amendment-act-2015-from-the-perspective-of-banks-and-financial-institutions/?utm\\_source=chatgpt.com](https://oonbazul.com/the-bankruptcy-amendment-act-2015-from-the-perspective-of-banks-and-financial-institutions/?utm_source=chatgpt.com), 2025 (May, 19).

อาศัยหรือยานพาหนะไว้ได้ ซึ่งสะท้อนถึงการมุ่งเน้นรักษาเสถียรภาพของชีวิตและอาชีพของลูกหนี้<sup>8</sup> และยังได้รับความคุ้มครองจากมาตรการพักชำระหนี้ ซึ่งครอบคลุมถึงการหยุดการฟ้องร้อง การอายัดเงินเดือน และการยึดทรัพย์ โดยเจ้าหนี้ในระหว่างกระบวนการ<sup>9</sup>

สำหรับประเทศออสเตรเลีย Bankruptcy Act 1966 ก็แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ที่เน้นการฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเช่นกัน กล่าวคือ ออสเตรเลียยังเปิดโอกาสทางเลือกให้กับลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้ได้ แต่ยังคงประสงค์จะหลีกเลี่ยงการล้มละลาย และชำระหนี้บางส่วนคืนให้เจ้าหนี้ในระยะเวลาที่ตกลงกันได้ และมีหนี้ไม่สูงเกินเกณฑ์ที่กำหนด (144,235 ดอลลาร์ออสเตรเลีย สำหรับหนี้ไม่มีหลักประกัน) ผ่าน Debt Agreement หรือข้อตกลงชำระหนี้ โดยผู้ดูแลข้อตกลง (Debt Agreement Administrator) จะประเมินสถานะของลูกหนี้ว่ามีรายรับ รายจ่าย และหนี้สินเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อผู้ดูแลข้อตกลง (Debt Agreement Administrator) ได้ประเมินสถานะของลูกหนี้แล้ว จะจัดทำข้อเสนอ เช่น การผ่อนชำระหนี้รายเดือนหรือขายทรัพย์สินไปยังเจ้าหนี้ โดยเจ้าหนี้มีหน้าที่ลงคะแนนเพื่ออนุมัติข้อเสนอ หากเจ้าหนี้มากกว่าร้อยละ 50 ตามจำนวนหนี้ เห็นชอบ เช่นนี้ Debt Agreement จะมีผลผูกพันเจ้าหนี้และลูกหนี้เป็นระยะเวลา 3-5 ปี และเมื่อลูกหนี้ปฏิบัติตามข้อตกลงครบแล้ว ลูกหนี้จะได้รับการปลดจากหนี้ที่รวมอยู่ในข้อตกลง<sup>10</sup> หรือการเข้าทำ Personal Insolvency Agreement (PIA) หรือข้อตกลงชำระหนี้ล้มละลายส่วนบุคคล เป็นข้อตกลงที่มีผลผูกพันตามกฎหมายระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ เพื่อจัดการหนี้สินโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ซึ่งไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนหนี้ เพราะ PIA จะใช้พิจารณาเฉพาะในกรณีที่หนี้สินของลูกหนี้มีมากกว่าจำนวนหนี้ของ Debt Agreement<sup>11</sup> ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า PIA กับ Debt Agreement มีข้อดีตรงที่อาจทำให้เจ้าหนี้ได้รับส่วนแบ่งจากการชำระหนี้มากกว่ากระบวนการล้มละลาย<sup>12</sup>

ส่วนประเทศสิงคโปร์ มีระบบการฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดาที่เรียกว่า Debt Repayment Scheme (DRS) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาที่มีรายได้ประจำและมีหนี้ไม่เกิน 150,000

---

<sup>8</sup>Rufus W. Reynolds, **Bankruptcy Guide** (United State: North Carolina Bar Association, 1988), p. 58, อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ ภมรไมตรี, “มาตรการในการช่วยเหลือไม่ให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องล้มละลาย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 46.

<sup>9</sup>David G. Epstein, **Bankruptcy and Other Debtor-Creditor Laws** (United State: West Publishing Co., 1995), p. 368, อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ ภมรไมตรี, เรื่องเดียวกัน, หน้า 47.

<sup>10</sup>Australian Government, **What is a debt agreement?** [Online], available URL: <https://www.afsa.gov.au/i-cant-pay-my-debts/debt-agreement/what-debt-agreement> 2025 (May, 11).

<sup>11</sup>Personal Insolvency [Online], available URL: <https://www.debtneegotiators.com.au/debt-solutions/personal-insolvency/>, 2025 (May, 11).

<sup>12</sup>Jason Harris, Michael Gronow, and Helen Anderson, **Insolvency Law: Commentary and Materials**, Lawbook CO. Casebook (Thomson Reuters, 2015), pp. 185-186, อ้างถึงใน พชรพงศ์ สอนใจ, “การพัฒนากระบวนการล้มละลายลูกหนี้บุคคลธรรมดา: หลักเกณฑ์สำคัญของการเริ่มต้นกระบวนการและการปลดจากล้มละลาย,” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565, หน้า 194.

ดอลลาร์สิงคโปร์<sup>13</sup> โดยการเข้าสู่กระบวนการ DRS ลูกหนี้ไม่สามารถขอฟื้นฟูหนี้ได้โดยตรง แต่ลูกหนี้จะเข้าสู่กระบวนการ DRS ได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหนี้ฟ้องล้มละลายหรือลูกหนี้ขอล้มละลายโดยสมัครใจ เมื่อศาลรับคำฟ้อง ศาลจะส่งคำร้องให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ประเมินคุณสมบัติของลูกหนี้ในการเข้าสู่ DRS หากผ่านเกณฑ์ดังกล่าว ลูกหนี้จะต้องจัดทำ “แผนชำระหนี้” (Debt Repayment Plan) เสนอให้เจ้าหนี้พิจารณา และชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อให้แผนมีผลบังคับ โดยแผนดังกล่าวมีระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี และลูกหนี้จะยังสามารถรักษาทรัพย์สินและประกอบอาชีพได้ตามปกติ ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ<sup>14</sup>

สรุป กฎหมายล้มละลายของประเทศสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ ต่างให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูลูกหนี้บุคคลธรรมดาอย่างจริงจัง โดยมีได้มุ่งเน้นเพียงการรวบรวมทรัพย์สินเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เท่านั้น หากแต่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้มีทางเลือกในการจัดการหนี้ที่เหมาะสมกับรายได้และสถานการณ์ของตน ไม่ว่าจะเป็นการยื่นแผนชำระหนี้ในระยะยาว การรักษาทรัพย์สินจำเป็นในการดำรงชีพ หรือการเจรจาข้อตกลงกับเจ้าหนี้โดยไม่ต้องเข้าสู่ภาวะล้มละลาย

ในทางกลับกัน กฎหมายล้มละลายของไทยไม่มีบทบัญญัติที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนการฟื้นฟูฐานะของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาเช่นเดียวกับระบบฟื้นฟูกิจการของนิติบุคคลที่ปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 90/12 ถึง 90/88 แต่อย่างใด จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างระหว่างกฎหมายล้มละลายของไทยกับต่างประเทศในประเด็นนี้ มิใช่เป็นเพียงเรื่องของรายละเอียดทางกฎหมายเท่านั้น หากแต่สะท้อนถึง “แนวคิดพื้นฐาน” ที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ ขณะที่กฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ มองว่าควรเปิดทางให้ลูกหนี้ฟื้นฟูหนี้ แต่กฎหมายล้มละลายของไทยกลับยังคงเน้นการฟ้องลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาให้ล้มละลาย โดยมีได้ออกแบบกลไกให้ลูกหนี้สามารถหลีกเลี่ยงการล้มละลายด้วยวิธีการที่เหมาะสมได้เลย ส่งผลให้ลูกหนี้จำนวนมากต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย แม้จะมีศักยภาพในการฟื้นฟูหนี้ก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายล้มละลายของไทยจึงควรเพิ่มหลักเกณฑ์การขอฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดา เพื่อต้องการให้เจ้าหนี้มีโอกาสได้รับชำระหนี้มากกว่ากรณีที่ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลาย และไม่ต้องการให้ลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายอันเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายฟื้นฟูกิจการ

<sup>13</sup>About Debt Repayment Scheme [Online], available URL: <https://io.mlaw.gov.sg/debt-repayment-scheme/about-debt-repayment-scheme/>, 2025 (July, 20).

<sup>14</sup>Information for Debtors [Online], available URL: <https://io.mlaw.gov.sg/debt-repayment-scheme/information-for-debtors/>, 2025 (July, 20).

### ปัญหาการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย

ในสหรัฐอเมริกา ห้ามหน่วยงานของรัฐใช้อำนาจทางกฎหมายในการปฏิเสธ ไม่ต่ออายุ หรือเพิกถอนใบอนุญาต หรือใบรับรองอาชีพของบุคคลล้มละลายจากเหตุเพียงแค่สถานการณ์ล้มละลายเท่านั้น เว้นแต่มีพฤติการณ์ที่แสดงถึงการทุจริต<sup>15</sup>

สำหรับประเทศออสเตรเลีย บุคคลล้มละลายยังสามารถประกอบอาชีพได้ เว้นแต่เป็นกรรมการบริษัท<sup>16</sup> หรืองานที่ต้องใช้ใบอนุญาตพิเศษหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานกำกับวิชาชีพ เช่น นักบัญชี<sup>17</sup>

ส่วนประเทศสิงคโปร์ บุคคลล้มละลายไม่สามารถเป็นกรรมการของบริษัท ยกเว้นจะได้รับอนุมัติจากศาลหรือได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้รับมอบอำนาจอย่างเป็นทางการ<sup>18</sup>

สรุป กฎหมายล้มละลายของทั้งสามประเทศได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย โดยเน้นการแยกแยะระหว่าง “การล้มละลายโดยสุจริต” กับ “การล้มละลายทุจริต” อย่างชัดเจน ทำให้บุคคลล้มละลายที่สุจริตได้รับโอกาสในการหลุดพ้นจากหนี้สินและเริ่มต้นชีวิตใหม่

ในทางกลับกัน แม้กฎหมายล้มละลายของไทยจะไม่ได้ห้ามบุคคลธรรมดาที่เป็นบุคคลล้มละลายโดยสุจริตประกอบอาชีพ แต่กฎหมายส่วนใหญ่ของหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพ หรือกระบวนของนิติบุคคลเอกชน ได้ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาที่เป็นบุคคลล้มละลายโดยสุจริตดำรงตำแหน่งในองค์กรของตน อันเป็นการปิดกั้นโอกาสในการปลดปล่อยจากภาระหนี้สิน และไม่อาจเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้ และทำให้เจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ที่ล่าช้า หรือได้รับการชำระหนี้น้อยเกินสมควร หรือไม่ได้รับการชำระหนี้เลย

ด้วยเหตุนี้ กฎหมายล้มละลายของไทยจึงควรปรับปรุงแก้ไขโดยเพิ่มบทบัญญัติการคุ้มครองสิทธิของบุคคลล้มละลายโดยสุจริตในการประกอบอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายในด้านประโยชน์ของลูกหนี้ ที่ต้องการให้ลูกหนี้ที่สุจริตหลุดพ้นจากหนี้สินโดยเร็วและสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบุคคลธรรมดาที่ถูกศาลสั่งให้เป็นบุคคลล้มละลาย ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

### ปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของจำนวนหนี้ที่จะนำมาพิจารณาให้บุคคลธรรมดาถูกฟ้องล้มละลาย

<sup>15</sup> 11 U.S.C., Sec. 109 (b).

<sup>16</sup> Corporations Act 2001, Article 206B.

<sup>17</sup> Australian Government, **Employment Restrictions** [Online], available URL: <https://www.afsa.gov.au/i-cant-pay-my-debts/bankruptcy/consequences-bankruptcy/employment-restrictions>, 2025 (April, 23).

<sup>18</sup> Singapore Courts, **What Happens after you are Declared a Bankrupt** [Online], available URL: <https://www.judiciary.gov.sg/civil/after-declared-a-bankrupt>, 2025 (April, 25).

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้กำหนดเกณฑ์จำนวนหนี้ขั้นต่ำในกรณีบุคคลธรรมดาของอื่นล้มละลายโดยสมัครใจ แต่เน้นการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ แต่หากเจ้าหนี้ต้องการฟ้องล้มละลาย จำนวนหนี้ที่ใช้เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยกฎหมายกำหนดให้มีการปรับเพิ่มจำนวนหนี้ขั้นต่ำทุก 3 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพ ทั้งนี้ การปรับปรุงครั้งล่าสุดมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2025 กำหนดจำนวนหนี้ขั้นต่ำเป็น 21,050 ดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 18,600 ดอลลาร์สหรัฐซึ่งใช้บังคับเมื่อปี ค.ศ. 2022 สำหรับประเทศออสเตรเลียที่เคยกำหนดจำนวนหนี้ ขั้นต่ำที่ 5,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย เป็นระยะเวลา 9 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 2010-2019 ปัจจุบันแก้ไขเป็น 10,000 ดอลลาร์ออสเตรเลีย ส่วนประเทศสิงคโปร์กำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่ 10,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ เป็นระยะเวลา 17 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1999-2016 ปัจจุบันแก้ไขเป็น 15,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โดยประเทศเหล่านี้มีการทบทวนและปรับปรุงหลักเกณฑ์อย่างสม่ำเสมอให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่า แนวทางของทั้งสามประเทศให้ความสำคัญกับการปรับปรุงจำนวนหนี้ขั้นต่ำในการฟ้องบุคคลธรรมดาให้ล้มละลายให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ และไม่ยึดติดกับตัวเลขเดิมที่ไม่สะท้อนสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

อีกทั้งเมื่อพิจารณาจากบทความของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องปลดล็อกความเข้าใจ ทำไมเงินเพื่อไทยทำไมถึงต่ำ ลงวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2568 กล่าวว่า ประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยของอัตราเงินเฟ้อในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543 - พ.ศ. 2568) อยู่ที่ประมาณร้อยละ 2

ดังนั้น การคงเกณฑ์จำนวนหนี้ขั้นต่ำที่ 1,000,000 บาท มาตั้งแต่ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2568) โดยไม่มีการปรับปรุงมาเป็นระยะเวลา 26 ปี จึงไม่สอดคล้องกับอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นและแนวโน้มสากล ทั้งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทั้งต่อลูกหนี้ เช่นนี้ เพื่อให้กฎหมายล้มละลายของไทยสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปและลดการนำคดีล้มละลายที่มีมูลหนี้ไม่สูงขึ้นสู่ศาล เห็นควรกำหนดหลักเกณฑ์จำนวนหนี้ขั้นต่ำเสียใหม่ โดยอ้างอิงคำนวณอัตราเงินเฟ้อจาก เว็บไซต์ไทยเฟรนไชส์เซ็นเตอร์

(<http://www.thaifranchisecenter.com>) การคำนวณหาจำนวนเงินเทียบกับจำนวนเงินในปีต่อไป ซึ่งใช้ค่าเฉลี่ยอัตราเงินเฟ้อเท่ากันทุกปี โดยคำนวณจากจำนวนเงิน 1,000,000 บาท และใช้ค่าเฉลี่ยอัตราเงินเฟ้อร้อยละ 2 เท่ากันทุกปี เป็นระยะเวลา 26 ปี จะเทียบเท่ากับเงิน 1,673,418.11 บาท (หนึ่งล้านหกแสนเจ็ดหมื่นสามพันสี่ร้อยสิบแปดบาทสิบเอ็ดสตางค์) และเพื่อรองรับอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี จึงเห็นเป็นการสมควรเสนอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

จากเดิม ที่บัญญัติว่า ไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท เป็น ไม่น้อยกว่า 2,000,000 บาท เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันและอนาคต และสะท้อนภาระหนี้ที่มีนัยสำคัญอย่างแท้จริง ซึ่งการปรับหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะช่วยป้องกันการฟ้องล้มละลายในกรณีที่จำนวนหนี้ที่ไม่สูง ซึ่งนำไปสู่การล้มละลายโดยไม่จำเป็น และเพื่อไม่ให้จำนวนหนี้ขั้นต่ำล้าสมัยเหมือนที่ผ่านมา เห็นควรบัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจประกาศปรับปรุงจำนวนหนี้ขั้นต่ำทุก 3 ปี โดยพิจารณาจากอัตราเงินเฟ้อ ระดับ

ค่าครองชีพ และสภาพเศรษฐกิจของประเทศตามข้อมูลสถิติเศรษฐกิจของทางราชการ เพื่อให้เกณฑ์ดังกล่าว มีความยืดหยุ่นและทันสมัยอยู่เสมอ

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาลักษณะของจำนวนหนี้ที่จะนำมาพิจารณาให้บุคคลธรรมดาถูกฟ้องล้มละลาย เห็นควรให้มีการแก้ไขมาตรา 9 ของพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

จากเดิม

“เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือ หลายคน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท และ

(3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม”

แก้ไขเป็น

“เจ้าหนี้จะฟ้องลูกหนี้ให้ล้มละลายได้ก็ต่อเมื่อ

(1) ลูกหนี้มีหนี้สินล้นพ้นตัว

(2) ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือ หลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าสองล้านบาท หรือลูกหนี้ซึ่งเป็นนิติบุคคลเป็นหนี้เจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์คนเดียวหรือหลายคนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าห้าล้านบาท และ

(3) หนี้้นั้นอาจกำหนดจำนวนได้โดยแน่นอน ไม่ว่าหนี้้นั้นจะถึงกำหนดชำระโดยพลันหรือในอนาคตก็ตาม

จำนวนหนี้ขึ้นต่ำตามวรรคหนึ่ง (2) ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกประกาศปรับปรุงจำนวนหนี้ขึ้นต่ำทุก 3 ปี โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

**ปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายในการช่วยเหลือฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดาโดยไม่ต้องเข้าสู่**

**กระบวนการล้มละลาย**

กฎหมายล้มละลายของไทยไม่มีมาตรการในการเปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดาสามารถเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูหนี้ก่อนการล้มละลายได้โดยสมัครใจ แต่กฎหมายล้มละลายของไทยยังคงเน้นการนำลูกหนี้เข้าสู่กระบวนการล้มละลายผ่านการฟ้อง โดยไม่มีช่องทางที่ยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาด้านการเงินก่อนเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และสิงคโปร์ ได้เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามารถขอขึ้นฟื้นฟูหนี้ได้ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย เช่น การยื่นขอฟื้นฟูหนี้ภายใต้ Chapter 13 ของสหรัฐอเมริกา หรือการทำ Debt Agreement หรือ

Personal Insolvency Agreement (PIA) ของออสเตรเลียและระบบ Debt Repayment Scheme (DRS) ของสิงคโปร์ ซึ่งแนวทางดังกล่าวช่วยให้ลูกหนี้ที่มีศักยภาพสามารถชำระหนี้ได้ตามสมควรในระยะยาว โดยไม่ต้องถูกประกาศให้ล้มละลายและไม่ถูกจำกัดสิทธิทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งมีผลดีต่อทั้งลูกหนี้ เจ้าหนี้ และระบบเศรษฐกิจโดยรวม ซึ่งในทางตรงกันข้าม กฎหมายล้มละลายของไทยกลับไม่มีระบบฟื้นฟูหนี้สำหรับบุคคลธรรมดา ส่งผลให้ลูกหนี้ที่ประสบปัญหาชั่วคราวหรือมีศักยภาพในการชำระหนี้บางส่วนต้องตกสู่ภาวะล้มละลายโดยไม่มีทางเลือก ส่งผลเสียทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการขาดมาตรการฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดา ก่อนเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย เห็นควรให้มีการเพิ่มหมวดใหม่พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยกำหนดกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดายื่นคำร้องขอจัดทำแผนชำระหนี้ด้วยตนเองก่อนการล้มละลาย ดังนี้

เพิ่มหมวด 1/1 กระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการฟื้นฟูหนี้ของบุคคลธรรมดา

มาตรา 81/5

“ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีหนี้ไม่เกินกว่าหลักเกณฑ์ของจำนวนหนี้ที่จะนำมาพิจารณาให้นิติบุคคลถูกฟ้องล้มละลายตามมาตรา 9 (2) และประสบปัญหาทางการเงิน สามารถยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลาง ขออนุมัติจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลาย ทั้งนี้ แผนฟื้นฟูหนี้ต้องเสนอการชำระหนี้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปีนับแต่วันที่ศาลอนุมัติแผน

เมื่อลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้เสร็จสิ้นแล้ว ให้เสนอแผนนั้นต่อศาลและเจ้าหนี้ทุกราย หากเจ้าหนี้มากกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหนี้ทั้งหมดเห็นว่าแผนดังกล่าวไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง หรือแผนดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง แต่เจ้าหนี้มากกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนหนี้ทั้งหมดสามารถพิสูจน์ให้ศาลเชื่อได้ว่าลูกหนี้ น่าจะมีโอกาสปฏิบัติตามแผนดังกล่าวไม่สำเร็จ หรือแผนดังกล่าวไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหนี้ เจ้าหนี้ นั้นอาจคัดค้านแผนดังกล่าวต่อศาลได้ ทั้งนี้ ศาลอาจสั่งอนุมัติแผนฟื้นฟูหนี้ได้ หากเห็นว่าแผนดังกล่าวชอบด้วยหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่งและลูกหนี้ น่าจะมีโอกาสปฏิบัติตามแผนดังกล่าวสำเร็จและเป็นธรรมต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ อนึ่ง เฉพาะการพิจารณาว่าลูกหนี้ น่าจะมีโอกาสปฏิบัติตามแผนฟื้นฟูหนี้สำเร็จหรือไม่ ให้ศาลพิจารณาโดยใช้ระบบได้สวน”

มาตรา 81/6

“เมื่อเจ้าหนี้ฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้ลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดาล้มละลาย ให้ศาลดำเนินการตามมาตรา 13 พร้อมทั้งส่งหนังสือสอบถามลูกหนี้ว่ามีความประสงค์จะขอจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้หรือไม่ หากลูกหนี้มีความประสงค์จะขอจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้ ก็ให้ศาลพิจารณาหลักเกณฑ์ของการจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้ตามมาตรา 81/5 ต่อไป แต่หากลูกหนี้ขาดนัดยื่นคำให้การหรือไม่ประสงค์จะขอจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้หรือไม่ ตอบคำถามของศาลว่าลูกหนี้ประสงค์จะขอจัดทำแผนฟื้นฟูหนี้หรือไม่ ก็ให้ศาลพิจารณาคดีล้มละลายตามคำฟ้องของเจ้าหนี้ตามมาตรา 14 ต่อไป”

มาตรา 81/7

“ในระหว่างการค้าเนินการตามแผนชำระหนี้ ลูกหนี้จะได้รับการคุ้มครองมิให้มีการดำเนินการ บังคับคดี หรือการฟ้องล้มละลายจากเจ้าหนี้ เว้นแต่จะเป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขสำคัญในแผนชำระหนี้ที่ได้รับ อนุมัติจากศาล”

### **ปัญหาการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย**

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันกฎหมายไทยยังคงมีข้อจำกัดที่สำคัญในการเปิดโอกาสให้บุคคล ล้มละลายสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 จะมีได้บัญญัติห้ามประกอบอาชีพโดยตรง แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ากฎหมายของหน่วยงานของรัฐและ องค์กรของผู้ประกอบวิชาชีพ และกฎระเบียบของนิติบุคคลเอกชน ได้จำกัดสิทธิบุคคลล้มละลายประกอบ อาชีพ ซึ่งการจำกัดสิทธิดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายล้มละลายในด้านประโยชน์ของ ลูกหนี้ที่ต้องการให้ลูกหนี้ที่สุจริตหลุดพ้นจากหนี้สินและสามารถเริ่มต้นชีวิตใหม่ได้

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายล้มละลายของต่างประเทศ พบว่า สหรัฐอเมริกาห้ามเลือกปฏิบัติ ต่อบุคคลล้มละลายในด้านการจ้างงาน เว้นแต่มีพฤติกรรมที่แสดงถึงการทุจริต ส่วนออสเตรเลียและสิงคโปร์ ไม่ได้ห้ามบุคคลล้มละลายประกอบอาชีพ เว้นแต่ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลล้มละลาย เห็นควร ให้มีการเพิ่มส่วนใหม่ของหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 โดยกำหนดกระบวนการ คุ้มครองการถูกเลือกปฏิบัติของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา ดังนี้

เพิ่มส่วนที่ 7/1 ของหมวด 1 แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 การคุ้มครองการถูกเลือก ปฏิบัติของลูกหนี้ที่เป็นบุคคลธรรมดา

#### **มาตรา 62/1**

“บุคลากรของหน่วยงานของรัฐ หรือ ผู้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ หรือลูกจ้างตามกฎหมาย แรงงาน ซึ่งอยู่ในสถานะล้มละลาย ไม่อาจถูกจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพ การดำรงตำแหน่ง หรือ การ เลื่อนตำแหน่ง โดยอาศัยสถานะการล้มละลายเป็นเหตุ เว้นแต่เป็นผู้ต้องคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดให้เป็น บุคคลล้มละลายทุจริต หรือในกรณีที่อาชีพหรือตำแหน่งดังกล่าว มีลักษณะเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ทรัพย์สินทางการเงิน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

#### **มาตรา 62/2**

“เมื่อบุคคลตามมาตรา 62/1 เห็นว่าตนถูกเลือกปฏิบัติในเรื่องการประกอบอาชีพหรือการดำรง ตำแหน่งโดยอาศัยสถานะการล้มละลายเป็นเหตุ สามารถยื่นคำร้องต่อศาลล้มละลายกลางเพื่อขอให้มีการ สั่งแก้ไขหรือระงับการเลือกปฏิบัติดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และกระบวนการที่กำหนดโดยพระราช กฤษฎีกา”

### **เอกสารอ้างอิง**

เกียรติศักดิ์ ภูมิไผ่, “มาตรการในการช่วยเหลือไม่ให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาต้องล้มละลาย.”

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

พัชรพงศ์ สอนใจ, “การพัฒนากระบวนการล้มละลายลูกหนี้บุคคลธรรมดา: หลักเกณฑ์สำคัญของการเริ่มต้นกระบวนการและการปลดจากล้มละลาย.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565.

พิมพ์ มโนวิโมกข์, นุวัตร หนูขวัญ, บทความเรื่องปลดล็อกความเข้าใจ ทำไมเงินเพื่อไทยทำไมถึงต่ำ, ธนาคารแห่งประเทศไทย [Online], available URL: <https://www.https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-68-2/theknowledge-lowinflation.html>

<https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-68-2/theknowledge-lowinflation.html>

About Debt Repayment Scheme [Online], available URL: <https://io.mlaw.gov.sg/debt-repayment-scheme/about-debt-repayment-scheme/>, 2025 (July, 20).

Attorney-General's Department. **Bankruptcy** [Online]. Available URL: [https://www.ag.gov.au/legal-system/bankruptcy?utm\\_source=chatgpt.com](https://www.ag.gov.au/legal-system/bankruptcy?utm_source=chatgpt.com), 2025 (May, 15)

Australian Government, **Employment Restrictions** [Online], available URL: <https://www.afsa.gov.au/i-cant-pay-my-debts/bankruptcy/consequences-bankruptcy/employment-restrictions>, 2025 (April, 23).

Australian Government, **What is a debt agreement?** [Online], available URL: <https://www.afsa.gov.au/i-cant-pay-my-debts/debt-agreement/what-debt-agreement> (May, 11).

Corporations Act 2001, Article 206B.

Information for Debtors [Online], available URL: <https://io.mlaw.gov.sg/debt-repayment-scheme/information-for-debtors/>, 2025 (July, 20).

Jumping Up : Bankruptcy Code Dollar Amounts Will Increase On April 1, 2025 [Online], available URL : [https://bankruptcy.cooley.com/2025/02/articles/jumping-up-bankruptcy-code-dollar-amounts-will-increase-on-april-1-2025/?utm\\_source=chatgpt.com](https://bankruptcy.cooley.com/2025/02/articles/jumping-up-bankruptcy-code-dollar-amounts-will-increase-on-april-1-2025/?utm_source=chatgpt.com), 2025 (March, 19).

Personal Insolvency [Online], available URL: <https://www.debtnegotiators.com.au/debt-solutions/personal-insolvency/>, 2025 (May, 11).

Singapore Courts, **What Happens after you are Declared a Bankrupt** [Online], available URL: <https://www.judiciary.gov.sg/civil/after-declared-a-bankrupt>, 2025 (April, 25).

The Bankruptcy (Amendment) Act 2015 from the Perspective of Banks and Financial Institutions

[Online], available URL: [https://oonbazul.com/the-bankruptcy-amendment-act-2015-from-the-perspective-of-banks-and-financial-institutions/?utm\\_source=chatgpt.com](https://oonbazul.com/the-bankruptcy-amendment-act-2015-from-the-perspective-of-banks-and-financial-institutions/?utm_source=chatgpt.com), 2025 (May, 19).

United States Code Title 11